

BIJDRAGE TOT DE NATUURLIJKE GESCHIEDENIS DER „ZEESLANGEN.”

Wij ontvingen van dr. F. W. KRECKE de volgende vertaling van een klein opstel, dat in de *Gartenlaube* 1884, blz. 404 voorkomt en eene bijdrage bevat tot een onderwerp dat in ons album reeds meermalen behandeld is en nog altijd onzekerheden aanbiedt. Hier zij alleen bijgevoegd tot nadere verklaring, dat de Unterzee het westelijk gedeelte van het meer Konstanz is, dat van den Rijn wordt doorstroomd, waaraan, op Zwitserschen bodem, in de nabijheid der Badensche grenzen, de koudwater geneesinrichting Mammern is gelegen, die waarschijnlijk hier is bedoeld.

116.

»In den warmen nazomer van het jaar 1873 zaten wij met ons drieën, gedurende de eerste uren van een dier lauwe, bekoorlijke nachten bij volle maan, zooals de herfst dikwijls aan de Zwitsersche meren schenkt, aan den boom- en wingerdrijken oever der stille en sombere Untersee. Het was op den herinneringsdag van Sedan en om dien te vieren waren verscheidene Duitsche bezoekers van de koudwater-geneesinrichting te M.(ammern) en daaronder eenige reeds lang in Zwitserland wonende stamgenooten, niettegenstaande groote bezwaren, bijeengekomen, waardoor de inwoners van het grensdorpje in eene onbegrijpelijke opschudding geraakten. Om hen echter, nadat het vuurwerk was afgestoken, door onze tegenwoordigheid niet verder te ergeren, hadden wij ons aan den oever van het meer teruggetrokken.

»De uitgestrekte watervlakte lag, als een glinsterende spiegel, vóór ons, waarin de maan haar tooverachtig licht weerkaatste; alle gedruisch in den omtrek zweeg en zelfs de stomme visschen waren nog stiller geworden dan gedurende den dag: want in geruimen tijd zagen wij geen hunner den kop boven het kristalheldere water verheffen, om lucht te happen.

»Plotseling echter ontstond, te midden eener groote, ondiepe bocht van het meer een sterk gedruis en toen wij spoedig daarheen zagen, meenden wij alle drie bemerkte te hebben dat een minstens vijf tot zes meters lang, visch- of slangachtig ondiep bliksemsnel over de oppervlakte van het water schoot. Wij zagen alleen den grauwwarsten, eigenaardig golvend ingebogen rug, die een weinig boven het water uitstak. Daar wij dezen alleen konden waarnemen, was het onmogelijk omtrent de soort eene bepaalde meening te vormen.

»Een onzer zeide lachend: »Dat was tóch zeker eene zeeslang!" waarop de andere voortging: »Maar toch slechts eene Untersee-slang." De derde hield zijne meening voor zich en verklaarde slechts dat hij den volgenden dag bij de visschers inlichtingen zou inwinnen, of deze wellicht eene dergelijke waarneming hadden gedaan en wat hunne meening was, daar zij toch de dieren van het meerbekken nauwkeurig moesten kennen. Ik dacht in stilte terstond aan een zinsbedrog, of liever aan eene optisch-physiologische verklaring van het verschijnsel.

»Den volgenden morgen voeren wij, onder leiding van den bekwaamsten zeiler in een bootje te midden der visschers. Wij deelden hun de gebeurtenis van den vorigen avond mede en twee onzer spraken hunne vermoedens uit. De visscher echter zeide levendig, in zijn harden tongval: »Dat is een snoek geweest! en deelde verder mede dat hij in de vroegte, in de nabijheid dier plaats, eene meerforel van tien pond — eene goede vondst, want het pond kost één franc — met eene groote wond in de zijde, dood op het water drijvende had aangetroffen en reeds verkocht had. In het meer zijn snoeken van vijftig en meer pond zwaar.

»Derhalve was het een snoek en geen zeeslang! — Wanneer dit dier echter geen zeeslang geweest is, dan kan het toch de fabel van haar bestaan helpen verklaren; want het is duidelijk dat de wereldberoemde zeeslang van den Atlantischen Oceaan op dezelfde wijze tot stand komt, als de kleinere Untersee-slang in ons geval, namelijk op de volgende:

»Het netvlies van ons oog bezit de eigenschap, dat de beelden,

welke haar treffen, daarop niet terstond weder verdwijnen, maar nog een korten tijd blijven voortduren. Zoo ontstaat, wanneer men een glimmende zwavelstok snel in een cirkel, of zeer spoedig heen en weer beweegt, niet de indruk van enkele afzonderlijke lichtpunten, maar van een gloeienden, samenhangenden cirkel of eene rechte lijn. Wanneer de glimmende zwavelstok namelijk van *a* tot *i* { } is voortbewogen, is het beeld van *a* nog niet verdwenen en zijn nog minder de beelden van *b*, *c*, *d*, *e*, *f*, *g*, *h* uitgedoofd, maar zij laten allen te zamen den indruk eener vurige lijn achter.

»Juist zoo gebeurde het met onzen pijlsnel zich voortbewegenden snoek! Hij scheen voor het daarheen ziende oog een meters lang ontdier, met grijzen rug te zijn, als eene zeeslang! De aan de zijden weder terstond samenvallende, vroeger uit elkander gedreven watergolven gaven daaraan het eigenaardige, gekronkelde voorkomen.

»Derhalve bestond deze zeeslang in werkelijkheid niet; maar was haar aanschijn verschuldigd aan eene physiologische eigenaardigheid van het menschelijke netvlies. Juist zoo is het gelegen met de elken zomer in de nieuwsbladen beschreven en somtijds afgebeelde »groote zeeslang.»

»Zal deze nu in het vervolg slechts als eene optische dwaling daarin voorkomen? Natuurlijk neen! Wij willen ook niet aan de nieuwsbladen hunne zeeslangen, die zij in de hondsdagen zoo goed gebruiken kunnen, ontnemen, maar haar de beteekenis voor de natuurwetenschap slechts aanwijzen..»

DR. B.